

## เทศน์เช้า วันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

พระอาจารย์สงบ มนสฺสนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะนะ ตั้งใจฟังธรรมๆ สัจธรรมธรรมะ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ แก้วสารพัดนึก แก้วรัตนตรัยของเราไง เรามีที่พึ่งที่อาศัย ถ้าไม่มีที่พึ่งที่อาศัยมันทุกข์มันยากนะ ในปัจจุบันนี้นะ เวลาเราเจอโยม ส่วนใหญ่จะบอกว่าเวลามันทุกข์มันยากเป็นโรคทรัพย์สินจำๆ

ใช่ เศรษฐกิจมันมีขึ้นมีลง ระบบเศรษฐกิจศาสตร์ ๑๒ ปีมันหมุนของมันไป มันมีขาขึ้นและขาลง มันเป็นเรื่องของกฎของอนิจจัง มันไม่แน่นอนอนัตตังสิ้น ถ้ามันไม่แน่นอนมันเป็นวาระของมัน ถ้ามันเป็นวาระของมันนะ เวลาพ้นสภาพนี้ไปมันก็เฟื่องฟูขึ้นมา เฟื่องฟูขึ้นมา เรายามาถึงเฟื่องฟูนั้น เราก็มีโอกาสของเราที่จะเลี้ยงชีพของเรา

เลี้ยงชีพๆ นะ สิ่งที่ว่าเลี้ยงชีพๆ ปากกัดตีนถีบขึ้นมาเพื่อเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง ถ้าเลี้ยงปากเลี้ยงท้องขึ้นมา สัจธรรมๆ ของเรา เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาเวลาสอนใจ

เวลาสอนนะ เวลาคนโบราณ บ้านเราอยู่ริมคูริมนคลอง ริมคูริมนคลองเด็กมันเล่นน้ำ มันว่ายน้ำเป็นธรรมชาติของมัน เด็กมันเล่นน้ำ ว่ายน้ำเป็นธรรมชาติของมัน ดูแล้วมันสวยงามไง ถ้าเด็กว่ายน้ำไม่เป็น ลงไปตกน้ำไปมันตื่นพราดๆ เลย

แต่ในปัจจุบันนี้โลกมันเจริญๆ ไง เวลาเราจะสอนเด็กของเราให้ว่ายน้ำนะ เราก็ต้องไปสระว่ายน้ำ นี่เวลาโลกมันเจริญๆ ไง คนที่ว่ายน้ำเป็น เวลามันตกน้ำตกท่า มันช่วยเหลือตัวมันเองได้ การที่ช่วยตัวมันเองได้ เห็นไหม

จิตใจของเราก็เหมือนกัน ถ้าจิตใจของเราเหมือนกัน เราไปวัดไปวา บ้านเราอยู่ริมคูริมนคลอง ริมคูริมนคลอง ว่ายน้ำนั้นมันเป็นเรื่องสัญชาตญาณ มันเป็นเรื่องที่ทำการเกษตร มันเป็นเรื่องที่เราได้ทรัพยากรเพื่อเลี้ยงชีพ

นี่ก็เหมือนกัน เวลาเราไปวัดไปวา เราศึกษาของเรา ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าจิตใจของเรามันว้ายน้ำไม่เป็น ว้ายน้ำไม่เป็นมันไม่มีศรัทธาในหัวใจ มันก็ตื่นพรวดๆ เวลาฝึกหัดว้ายน้ำมันต้องฝึกหัดว้ายน้ำไซ้ใหม่

นี่ก็เหมือนกัน ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นแก้วสารพัดนึก เป็นรัตนตรัยของเราแต่มันอยู่ข้างนอก แต่เวลาเราฝึกหัดๆ ของเรา เราจะฝึกหัดว้ายน้ำ เราจะฝึกหัดประพาศปฏิบัติขึ้นมา หายใจเข้านึกพุท หายใจออกนึกโธ พยายามฝึกหัดของเรา

ถ้าฝึกหัดของเรา เวลาจิตมันเป็นสมาธิ มันสว่างไสว มันสว่างโพลงของมัน เห็นใหม่ มันจะขาดแคลนอย่างใดมันก็มีสติปัญญาพาตัวของเราไม่ให้มันทุกข์ยากจนเกินไป สิ่งที่มันปากกัดตีนถีบเพื่อจะหาเลี้ยงชีพมันเป็นเรื่องสัจจะ เรื่องความจริง เรื่องของโลก

จิตใจของคนถ้ามันขาดมันแคลนขึ้นมาเหมือนคนว้ายน้ำไม่เป็น มันตื่นพรวดๆ อยู่เนิ่นๆ แต่คนถ้าว้ายน้ำเป็นนะ ถ้ามันตื่นขึ้น เราก็ก่อนไม่ต้องไปว้าย เราเดินลุยไปได้เพราะน้ำมันตื่น ถ้ามันลึกลับ มันถึงคอ มันจะเป็นภัยอันตรายกับเรา เราก็กว้างของเราไป นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่เราฝึกหัดของเรา ถ้าจิตใจมันเป็นธรรมๆ ขึ้นมา เราอยู่กับโลกๆ ไง

ธรรมโอสถๆ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสุดยอดมาก สุดยอดจริงๆ สุดยอด เวลาครูบาอาจารย์ของเราท่านประพาศปฏิบัติ ธรรมะอยู่ปากตายๆ เวลามันชำระอวิชชาไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย มันไม่สุดยอดหรือ

เราเจ็บไข้ได้ป่วย ไปโรงพยาบาลไปหาหมอก็อยากให้หายๆ หายขึ้นมาทำไม หายขึ้นมา รอนันชราคร่ำคร่า แต่เวลาจิตที่เวียนว้ายตายเกิดในวัฏฏะมันฝังอยู่จิตได้สำนึกอยู่ในใจนั้นแหละ มันสงสัยไปทั้งสิ้นนะ แล้วสิ่งนี้ เวลาคนนะ เวลาหายจากโรคภัยนะ แล้วเป็นอย่างไรต่อเวลาเกษียณแล้ว เกษียณออกมาแล้วก็ต้องดำรงชีวิตของเราไป

นี่ก็เหมือนกัน เวลาชราคร่ำคร่าขึ้นมา จิตมันต้องไปของมันนะ ถ้าเราประพาศปฏิบัติขึ้นมาจนถึงชำระอวิชชา ไม่มีการเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย ถ้าไม่มีการเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย มันจะอยู่หรือจะไปมันเป็นสัจจะเป็นความจริง มันไม่มีอะไรไปตื่นตื่น ว้ายน้ำเป็นมันสวยงามไปหมด แต่ถ้ากว่าจะว้ายน้ำเป็น เห็นไหม เด็กฝึกหัดมันก็ต้องว้ายน้ำของมัน

นี่ก็เหมือนกัน เราฝึกหัดหัวใจของเราไง เรารู้เราเห็น เราเห็นคนว่านี่เป็นเขาดำรงชีพอย่างไร คนที่ว่ายน้ำไม่เป็นเขาดำรงชีพอย่างไร แล้วเราก็เป็นคนคนหนึ่งที่จะฝึกหัดของเรา เราฝึกหัดของเราให้มันเป็นในใจของเรา ถ้าเป็นในใจของเรา เห็นไหม สัจธรรมๆ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นที่พึ่งของเราๆ

แต่ถ้ามันเป็นความจริงขึ้นมาได้นะ มันก็เป็นอันเดิมนั้นแหละ เราก็เป็นคนเก่านี้แหละ แล้วกรรมจำแนกสัตว์ให้เกิดต่างๆ กันนะ วิกฤติในชีวิต วิกฤติต่างๆ มันก็จะมีของมันอยู่อย่างนั้นนะ แต่จิตใจที่เป็นธรรม น้ำมันตื่นเราก็ดูไป ไปว่ายอะไรมันเพราะน้ำมันเดินได้ มันเดินข้ามคลองก็ได้ ไม่ต้องไปว่ายมันหรอก แต่ถ้าเวลาน้ำมันหลาก น้ำมันล้นมา เราก็ต้องรักษาชีวิตของเรา

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเรามีสติปัญญาฝึกหัดของเราๆ ถ้ามันเป็นของมันขึ้นมา สัจจะความจริงเป็นสัจจะความจริง เราผ่านวิกฤติอันนั้นไป ธรรมโอสถๆ ธรรมโอสถขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงประเสริฐ

หลวงตาท่านพูดเอง มันเหมือนห้างสรรพสินค้า ของเรานะ เราเป็นปุณฺณคนหนา ปุณฺณคนหนา เรามีที่พึ่งพาอาศัยนะ จากที่เราอยู่กลางแดดมันร้อนขนาดไหน เราเข้าที่ร่มมันก็ร่มเย็นขึ้นมา จิตใจของเราถ้ามันร้อนเกินไปนัก เราก็ฝึกหัดของเราๆ

สิ่งที่มาฝึกหัดของเรา เวลามันปิ้ง เอ๊ะ! เวลามันปิ้งหมายความว่าปัญญามันเกิด เวลาปัญญาไม่เกิดนะ มันก็เร้าร้อนอยู่อย่างนั้นแหละ เวลาปัญญามันเกิดนะ เฮอะ! มันเรื่องธรรมดา เมื่อกี้ทำไมมันร้อนนัก นี่เวลาปัญญามันเกิด ปัญญามันเกิด มันเกิดมาจากไหน

เวลาธรรมผุด ธรรมผุดมันธรรมสังเวชไง ธรรมสังเวช เราครุ่นเราคิด เราครุ่นเราคิด เราแสวงหา เราระลึกพุทโธ เราไถ่ล่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง เวลาธรรมมันเกิด ธรรมมันเกิดเพราะเราไถ่ล่องค์ธรรมอันนั้นไง เวลามันเกิดขึ้นมา มันผุดขึ้นมา มันปิ้งขึ้นมานะ เวลามันขึ้นมานะ เอ๊ะ! นี่ไง นี่ถ้ามันเป็นจริงๆ มันเป็นเรื่องของมันอย่างนั้น นี่พูดถึงว่าธรรมมันเกิดนะ

แต่ที่เราแสวงหากันนี้ เราแสวงหากันด้วยความเพียรของเรา ด้วยความเพียรนะ ทำมาหากินก็เป็นอาชีพ เราเกิดมาแล้วเรามีหน้าที่การงานนะ อยู่บ้านอยู่เรือนขึ้นมาเราก็ต้องทำความสะดวก เราต้องเลี้ยงดูชีวิตของเรา แล้วถ้ามีสติปัญญาขึ้นมามันมีปัญญาอบรมสมาธิใจ

คำว่า “ปัญญาอบรมสมาธิ” นะ เราจะไปรอบโลก ๓ รอบ ๔ รอบ เราอยู่บ้านเรามีความสุข เขาจะไปไหนเรื่องของเขา เพราะอะไร เพราะเขาต้องแสวงหาสิ่งนั้นเป็นอามิสเพื่อความสุขของเขา

ของเรา เรามีสติปัญญา เรามีธรรมโสดดูแลหัวใจของเรา ถ้าหัวใจของเรานะ มันว่ายน้ำ เป็น จะน้ำตื้น น้ำลึก จะเกิดพายุต่างๆ ไปได้ทั้งนั้นนะ เราไปของเราได้ ถ้าไปของเราได้ เราฝึกหัดๆ ของเรา นี่ภาคปฏิบัติ

ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีปริยัติ ปฏิบัติ ปริยติเราศึกษา ไม่รู้เลยเราก็ตึกษาให้มันรู้ขึ้นมา เวลารู้ขึ้นมาแล้วอย่าไปหยิบไปฉวยมาเป็นสมบัติของเรา เดียวก็จำได้ เดียวก็ลืมใจ ความจำไม่ใช่ความจริงใจ ถ้าความจริงขึ้นมามันเกิดจากการกระทำของเรา จะนั่งจะนอน ไม่ต้องเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนาหรือ มีสติปัญญาระลึกอยู่ ระลึกอยู่ เข้าใกล้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

สังเวชนียสถานทั้ง ๔ ไปแล้วมันปราบปลื้ม มันยินดี ของเราเหมือนกัน ถ้าเราระลึกถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ระลึกถึงครูบาอาจารย์ของเรานะ ถ้ามันยินดี มันยินดีมันก็อยู่ใกล้แล้วหายใจเข้านึกพุท หายใจออกนึกโธ เวลามันเป็นพุทโธเสียเอง มันเป็นพุทโธ

เดิมชื่อพุทนะ พุทนะในหัวใจเป็นพุทนะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน แต่มันโดนเมฆหมอกคลุมไว้หมดใจ มันมีความรู้สึกนึกคิด มันมีจิตนิสัย มันมีความชอบไม่ชอบปกคลุมหมดเลย แล้วเราก็อยู่ที่เมฆหมอกนั้นนะ อยู่ที่มีความชอบของเรา อยู่ที่มีความพอใจของเรา อยู่ที่มีความอยากได้ของเรา แต่ไม่เคยเห็นพุทนะเลย

เวลาเมฆหมอกมันจางออก พุทนะมันเด่นขึ้นมาละ หัวใจนี้เป็นพุทนะ หายใจเข้านึกพุท หายใจออกนึกโธ พยายามทำให้เมฆหมอกนั้นมันจางไปจางหัวใจของเรา มันจางไป มันจางไปด้วยสติด้วยปัญญา แต่ถ้าอยากได้ มันเกิดพายุขึ้นมา เวลาพายุขึ้นมาเมฆหมอกมันปกคลุมหมดเลย

นี่ก็เหมือนกัน อยากได้อะไรดีอยากเด่น อยากทุกข์อยากยาก โอ้ย! มันคิดใหญ่เลย ยิ่งปฏิบัติยิ่งยากเข้าไปใหญ่เลย

ในวงกรรมฐานเขาเรียกว่าค้นหาข้อค้นหา ความอยากซ้อนความอยาก ความอยากของคนมันสัญญาตญาณของมัน มันก็อยากดี อยากจะปกป้องตัวเองอยู่แล้ว แล้วเราก็มีความอยากอีกอยากหนึ่งไง

แต่ความอยาก ความอยากที่อยากจะทำอะไรปฏิบัติมันเป็นความทุกข์ความยากใหม่ มันเป็นความทุกข์ความยาก ความอยากอย่างนี้หลวงตาพระมหาบัวท่านบอกว่าเป็นมรรค ความอยากทำคุณงามความดี

เราจะบอกว่าเราจะทำคุณงามความดีโดยที่ไม่มีสิ่งใด ไม่มีเมฆหมอกสิ่งใดเข้ามาปนเปื้อนเลย มันจะเป็นความสะอาดบริสุทธิ์หมด มันเป็นไปได้ยาก มันเป็นความอยากของเรา เราก็อยากแล้ววางไว้ แล้วมีสติปัญญารักษาของเรา เมฆหมอกที่ว่ามันขั้มมันซ้อนมันก็เบาบางลง

แล้วเมฆหมอกโดยข้อเท็จจริง จริตนิสัย สัญชาตญาณ ทัศนคติ นี่คือมันปกคลุมหัวใจ ด้วยจริตนิสัย ด้วยเวรด้วยกรรม ด้วยการกระทำ คนเราถึงความชอบ ความไม่ชอบ ความต้องการแตกต่างกันไป ความที่มันไปกระตุ้นแล้วมันรุนแรง แล้วแต่จริตนิสัย อันนั้นมันเป็นสัจจะเป็นความจริง

เราก็หายใจเข้านึกพุท หายใจออกนึกโ พุทโธ มันจะเบาบางลงได้ เบาบางลงได้ด้วยสติ ด้วยคำบริกรรมของเรา เวลามันเบาบางลงๆ จนมันเป็นพุทชะเสียเอง เห็นไหม ต้องเป็นพุทโธ พุทโธมันไม่ได้ท่อง ไม่ได้บ่น ไม่ได้รำพันรำพึงไง มันเป็นเอง ถ้าเป็นเองเป็นอย่างไร

พุทโธจนพุทโธไม่ได้ไง นี่ถ้าพุทโธไม่ได้ แต่ส่วนใหญ่แล้วเมฆหมอกเราก็พยายามจะให้มันเบาบางลง แล้วพุทชะในหัวใจเราก็มองมันไม่เห็นไง นี่มาบอกว่ามันเป็นพุทชะ มันตลกวังค์ มันเป็นไปร้อยแปด เพราะเป็นของมีค่า ของมีค่าเขาเก็บรักษาไว้อย่างดี

หัวใจของคนมีค่านะ สุขความทุกข์มันอยู่ที่หัวใจทั้งนั้น เราเป็นสัตว์มนุษย์ด้วยกัน มีร่างกายเหมือนกันทั้งหญิงและชาย สิ่งในร่างกายมันก็ร่างกายแค่เลือดเนื้อเชื้อไขทั้งสิ้น แต่ สุขความทุกข์มันอยู่ที่หัวใจ

พระพุทธศาสนาปรารถนาให้สัตว์ชนสัตว์คือหัวใจของสัตว์โลก สัตว์โลกที่มันวิตกกังวล ที่มันทุกข์มันยาก ที่มันกังวลๆ นั้นนะ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะเปิดออกๆ เปิดออกด้วยภาคปริยัติ เปิดออกด้วยการศึกษา

เวลาศึกษาไป โอ้ะ! พระพุทธเจ้าสอนอย่างนี้ด้วยหรือ นี่กว่าพระพุทธเจ้าสอนแต่ทำบุญๆ นี่กว่าสอนแต่ผ้าป่า นี่กว่าสอนแต่ว่าสามัคคี พระพุทธเจ้าสอนอย่างนี้ด้วยหรือ

สอนอย่างนี้ สอนอย่างนี้อยู่ในบุพพสิกขา อยู่ในวินัยมุข คนถ้าไม่เคยบวช ไม่ได้อ่าน ยังตกใจนะว่าพระพุทธเจ้าสอนคร่ำครึ สอนเรื่องชาดก สอนเรื่องอย่างนั้น ลองไปอ่าน ลองไปค้นคว้าสิ่งที่พระพุทธเจ้าสอนไว้ในวินัยมุขสิ ท่านพูดถึงสภาวะจิต พูดถึงการเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย พูดถึงกิเลสมันเกาะกุมในหัวใจ นี่ภาคปริยัติ เวลาอ่านก็เอื้อะๆ

พอเอื้อะ! ขึ้นมา ถ้าเราสนใจในการประพฤติปฏิบัติ เวลาสนใจในการประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเนะ วางให้หมด ที่ว่าศึกษามาไม่ใช่ของเราหรอก ศึกษามาแล้วนะ แล้วเวลามาประพฤติปฏิบัติจะเอานั้นเป็นสมบัติของเราๆ ก็เราศึกษามาแล้ว ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเราเข้าใจได้หมดแล้ว

เมฆหมอกโดยจิตโดยนิสัย โดยกิเลสต้นหาความทะยานอยากมันปกคลุมหัวใจเราชั้นหนึ่ง ไปรู้ไปเห็น ไปความเข้าใจมาปกคลุมอีกชั้นหนึ่ง แล้วปฏิบัติไปเถอะ แสนยาก

แต่ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เป็นมนุษย์เหมือนกัน ในบรรดาสัตว์สองเท้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประเสริฐที่สุด องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประพฤติปฏิบัติจนสิ้นกิเลสไปจนเป็นพระอรหันต์ สิ้นกิเลสไปไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย แล้ววางหลักวิชาการ หลักสัจจะความจริงของหัวใจของคน หัวใจของคนที่มีกิเลสจะเป็นแบบนี้ แล้วเป็นแบบนี้พยายามจะรักษาแบบนี้

รักษาแบบนี้ เราศึกษามาแล้ววาง อย่าให้มันซ้อนเข้ามา แล้วพยายามประพฤติปฏิบัติของเราโดยการตั้งสติปัญญาตรึกตรองในคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นั่นเขาเรียกว่าปัญญาอบรมสมาธิ

เพราะสิ่งนั้น สิ่งที่มีมันเปิด มันวิ่ง มันว้าง มันว่าง พระพุทธเจ้าสอนไว้ แล้วเราก็ตริก เราก็ตรองของเรานะ สิ่งที่มีการตริกการตรองคือปัญญานั้นนะมันก็จะมาเปรียบเทียบกับสิ่งที่ปกคลุมใจเรา คือจิตตินิสัยของเรา คือเมฆหมอกของเรา

เมฆหมอกขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านชำระล้างหมดแล้ว ท่านสิ้นกิเลสไปแล้ว ท่านเป็นพระอรหันต์ไปแล้ว แต่เมฆหมอกของเรานั้นก็เป็นอย่างนั้นนะ แล้วเราก็ตริก เราก็ตรองของเรา คือปัญญามันแยกมันแยะเมฆหมอกของเราเพราะเราคิดเอง

ความคิดเกิดจากจิต สิ่งที่ว่าเมฆหมอกก็เกิดจากหัวใจของเรา แล้วเราก็คิดก็คิดจากใจของเรา คิดเกิดจากใจของเรา สิ่งที่เราคิดคือปัญญา ปัญญามันก็แยกแยะเมฆหมอกนั้น สิ่งปกคลุมหัวใจของเรานั้นจนมันเป็นพุทธะ จนมันสว่างโพล่งขึ้นมา สว่างโพล่งขึ้นมาเพราะเมฆหมอกมันจางไป จางไปเพราะอะไร

จางไปเพราะเราตริกเราตรอง ตริกตรองธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวิธีการขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแต่เราเป็นผู้ตริกไ้ เป็นผู้ตริกมันก็เป็นปัญญาของเรา ไ้ มันก็เป็นปัจจัยตั้ง เป็นสันติภูมิที่เกิดจากใจดวงนั้น ไ้ ใจดวงนั้นที่มีเมฆหมอกที่มันคลุมไว้ ไ้ แล้วมันพิจารณาของมัน มันก็ไปชำระเมฆหมอกของเรา

จากที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าชำระเมฆหมอกของท่าน เวลาเราก็ตริกในธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันเป็นแบบนั้น แล้วเราก็ตริกของเรา ตริกคือกำลังของเรา คือสติของเรา คือปัญญาของเรา มันก็ทำให้เมฆหมอกของเราเจือจางลง เจือจางลง มันเห็น แล้วมันก็มหัศจรรย์ มหัศจรรย์ มหัศจรรย์

นี่ไง การศึกษาก็ศึกษาเป็นภาคปริยัติ เวลาการปฏิบัติมันเป็นสัจจะความจริงของเรา ถ้าเป็นสัจจะความจริงของเรา เห็นไหม

เด็กมันว่ายน้ำนะ มันอยู่ตามคูตามคลอง มันว่ายน้ำของมันโดยเพื่อนฝูงชวนกันไป ของเรา เราจะว่ายน้ำต้องไปสระว่ายน้ำ ต้องเสียตั้งค้ด้วย

แต่ถ้าเราไปวัดไปวา เราศึกษาของเรา เราฝึกหัดของเรา บัจฉิตตัง สันติภูมิจิโก รู้จำเพาะ หัวใจดวงนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้บอก เป็นผู้ชี้ แล้วอยู่ที่เราชวนชวน เรา กระทำจริงหรือไม่

ถ้าเราไม่ชวนชวน ไม่กระทำจริง เวลาคนว่ายน้ำไม่เป็นมันลงไปใต้น้ำนะ มันมีแต่ กระเพื่อม มีแต่ดิ้นรนเพื่อจะให้พ้นจากน้ำ ดูแล้วว่ายน้ำไม่เป็นมันก็คือไม่เป็นนะ แต่ของเรา เรา ฝึกหัดของเรา เราประพฤติปฏิบัติของเรา เราทำความจริงของเราขึ้นมาให้หัวใจเรามีสัจจะมีความจริง

สัจจะความจริงคืออะไร

สัจจะความจริงคือการกระทำใจ ความคิดนี้ก็เป็นจิตกระทำ เวลามันเกิดสัจธรรมขึ้นมา ภาวนามยปัญญา เรามีสติปัญญารู้ถึงความคิดเกิดอย่างไร ท่ามกลางอย่างไร แล้วมันพิจารณา ของมันไป เราเห็นหมดนะ คือการกระทำ แล้วเวลาภาคปริยัติขึ้นมาแล้ว อ้อ! อ้อ! เลย เหมือน พระพุทธเจ้าเลย พระพุทธเจ้าสอนไว้ถูกต้องหมด ครูบาอาจารย์ถูกต้องหมด

แต่ถ้าเราว่าเราเก่ง มันจะว่ายน้ำบนบกไง เหมือนทหารเขาฝึก ว่ายน้ำใหญ่เลยอยู่บนบก เก่ง ว่ายบก ว่ายบกหน้าอกเลือดซิบๆ แล้วไม่มีอะไรเป็นขึ้นเป็นอัน เพราะมันว่ายบก

แต่ถ้าครูบาอาจารย์ของเราละ เพราะอะไร เพราะว่าสิ่งที่แม่น้ำลำคลองมันมีของมัน ธรรมชาติของมัน จิตนี้เวียนว่ายตายเกิดโดยธรรมชาติของมัน ผลของวิญญะๆ กามภพ รูปภพ อรูปภพ มันมีของมันอยู่แล้ว มันมีสัจจะมีความจริงทั้งสิ้น เราทำของเราตามความเป็นจริง อย่า ไปว่ายบก

ว่ายบกคือมันดัดจริต มันจะเก่งกว่าคนอื่น มันชนะเขาไปหมด มึงว่ายได้ กูก็ว่ายได้ เออ! ว่ายบกก็ว่ายไปเถอะ แล้วแต่เขา แต่เราทำของเรา เพราะผลของวิญญะๆ กามภพ รูปภพ สิ่ง ที่ เวียนว่ายตายเกิดในวิญญะ แล้วเราทำสัจจะความจริงขึ้นมาละ มันแบ่งบานกลางหัวใจ อ้อ! อ้อ! อ้อ! ไปตลอดเลย เรา อ้อ! อ้อ! แล้วไม่มีอะไรคัดค้านกัน

ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่มีขัดไม่มีแย้ง ถ้ามีขัดมีแย้งต้องคนหนึ่ง ผิด

แล้วปัจจุบันนี้ความคิดของเรากับสัจจะความจริงของเรามันขัดแย้งกัน มันขัดมันแย้ง  
ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ศึกษามาเพื่อขัดแย้ง จริงหรือเปล่า เป็นหรือ  
เปล่า มีหรือเปล่า เป็นไปได้หรือเปล่า

ทำคุณิ ทำคุณิเดิยวักขุ บัจจัตตัง สันทิฏฐิโก เราฝึกฝนของเราอย่างนี้ นี่คำสอนขององค์  
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เวลาเราตื่นนอนเรียกร้องให้พระพุทธรูปเป็นศาสนาประจำชาติ

หลวงตาท่านบอกว่า ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำหัวใจของสัตว์โลก

เราตื่นนอนเพื่อให้พระพุทธรูปเป็นศาสนาในหัวใจของเรา ในสัจจะในความจริงในใจ  
อันนี้ มันจะเป็นธรรมทาทาที่เป็นสัจจะความจริงในใจของเรา เอวัง